צג: דם חטאת פרק אחד עשר זבחים

עין משפט
נר מצוה

מז א מי׳ פ״ט מהלכות פרה אדומה ה״ב:
יז ב מי׳ פ״ה מהל׳ מעה״ק ה״ח:
יח ג מי׳ שם הלכה ח ופ״ב מהלכות פרה הלכה כ:
יט ד מי׳ פרק ח מהל׳ מעה״ק הלכה ח:
כ ה מי׳ פ״ג מהלכות פרה הלכה כ ועי׳ למ״מ פ״ה מהל׳ מעה״ק ה״ח:
כא ו מי׳ פ״ב מהל׳ מעה״ק הלכה ח:
כב ז מי׳ שם פ״ח הלכה ה:
כג ח ט מי׳ שם הלכה ו:
כד י מי׳ שם הלכה ג:
כה כ מי׳ שם הל׳ י״ג והל׳ ט:
כו ל מי׳ שם הלכה ח:

תורה אור השלם

1. וְלָקַח אוֹנֵב בְּמֵעָיו אִישׁ אֶחָד וְהִזָּה עַל הָאֹהֶל וְעַל כָּל הַכֵּלִים וְעַל הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם וְעַל הַנֹּגֵעַ בְּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ בְמֵת אוֹ בַקֶּבֶר:
במדבר יט, יח

2. וְקִבֵּל הַכֹּהֵן מִן הָדָם שִׁבְעַ פְּעָמִים לְפֵי יְהוָה אֶת פְּנֵי פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא ד, ו

3. וְשָׂרַף אֶת פָּרָתוֹ לְעֵינָיו אֶת עֹרָה וְאֶת בְּשָׂרָהּ וְאֶת דָּמָהּ עַל פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף: במדבר יט, ה

4. כְּפוּרֵי זָהָב שִׁלְשִׁים כְּפוּרֵי כֶסֶף מִשְׁנִים אַרְבָּע מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה כֵלִים אֲחֵרִים אֶלֶף:
עזרא א, י

5. כִּי אֲשֶׁר יָגֵעַ בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבָּנִי אֲשֶׁר יִזֶּה עָלָיִךְ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ

הגהות הב״ח

(ה) גמ׳ נרא׳ עמהם תלמידי לומר כי פמהם: (ג) בסמוכה לומר כי אינו טעון כיסוי אלא מקום הדם: (ג) ר״ש ד״ה שנאמרו וכו׳ הייה טעילה הס״ד ותמ״ל ס״ה אף על גב דלימה וכו׳ לעניו הקלה הס״ד ותמ״ל ס״ה למשנתי ס״ישים וכו׳ פמהם הס״ד ותמ״ל ס״ה לומר כי פמהם:

שינויי נוסחאות

א) ר״ל ואבעיא. וכ״ה בתוספות ד ס״ע (ד״ה ואבעיא): ב) תא שמע ממתקי. ר״ל ואיתמר א״ר זעירא. וכ״ה בתוספות (ד״ה ג) ר״ל תניא נמי הכי ובטבל (בלהון): ד) ר״ל מעיקרא. ופ״ל בפסוק (שם ה): ה) למיכתב ובטבל וארצעריך למיכתב בדם (שם ה): ו) ולרבא (ד״ה ז) אמרי תלמידיך ר״ל (ד״ה וכיה בירושלמי פ״ג ה״ח): ח) מיהת מנהני מילי דת״ר ליתת כיר״ל ופרי״ל. ועיין ת״ר בלנד גרס: ט) ר״ל כדמפרש (שם ה): י) הלכתא היא נבי (שם ה): יא) כפ״ש דעין קל ותשמר מהלכה: יב) בדים ולא קרקע כדים (שם ה): יג) בדם (שם ה): יד) בעניו שהזה ממנו טבילה ראשונה מזה (שם ה): טו) טבילה להבי כדי הל״ל (שם ה): טו) ר״ל הזאה (שם ה): יז) שבאצבע (שם ה): יח) ר״ל לעוצבא (שם ה): יט) כפ״ש נוסף ה״ה לשרשיה שהיה שם: כ) המשחשש (שם ה): כא) ר״ל מרבה (שם ה): כב) ר״ל אבל זה (שם ה): כג) תינח אי ממקן (שם ה): כד) ר״ל אינן (שם ה): כה) שהשבא על העוצבא (שם ה): כו) ר״ל ומשיה לא בעי (שם ה): כז) ר״ל לחודא (שם ה): כח) ר״ל מיד (שם ה): כט) ממתני דרבים אף לר״ל (שם ה): ל) ובי סיהיה לנוסס בלפעמי ומפ׳ סיהיה לפניהם מקום נוסחאות לגי׳ הוי גרסי׳ ומפ׳ אף משהושש. ע״ש: לא) והשאה (שם ה):

ליקוטים

והכיבוס במקום קדוש. ע״ש שהקשה מר על הת״כ דדריש נבי מנחה דכתיב במקום קדוש יכול בחצר אוהל מועד ואיהא בת״כ בחצר אוהל מועד ואיהא בת״כ במקום קדוש תאכל הבגדיות בחול ופתותות לקודש ת״ל במקום קדוש וגם נבי חטאת דכתיב תרוויהו במקום קדוש כתיב אהל מועד דכתיב בעזרה ג״כ בת״כ דבעזרה תרוויהו, ושנויה שם כפר נבי מנחה. ופעתה הקשה כבר מר דבשלמא נבי אשם דאף דלא כתיב רק במקום קדוש ס״מ אי אפשר לפרש מחנה לויה דאשם איתקש לחטאת. אבל נבי כיבוס בגד שניתז עליו דמבואר במשנה ובגמרא דצריך לכבסה בעזרה ובגמרא יליף לה מנבי חטאת דכתיב במקום קדוש ובמקום קדוש דוקא בעזרה. אני בעניי לא מצאתי לה במשנה ולא בגמרא נבי כיבוס דבר העזרה כלל. אבל לשון המשנה במדרש ספרי חטאת דף ק״ע ע״ב והכיבוס במקום קדוש, ודרי גם בקרא כתיב במקום קדוש ואפ״ה הדבר במשנה שהכיבוס במחנה שכינה שהרי במשנה שאחר זה איתא בגר שיצא חוץ לקלעים ובגם ובכבסו במקום קדוש (ת״ה מבן המחבר. עיין בראב״ד בפירושי על התורה בס׳ צו כתב ובכבסו במקום קדוש על דכל חטאת, החמיר הכתוב גם הנבלע בבגד לעשיתו כאשר היה קדום היה שלא יצא חוץ למקלעים ואפי׳ וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר דאף במקום קדוש הוא נשבר והחזיקו נבלעין בכקופום ואין עושין כן כמ״ש כל וכי תמריקנו

מה טעם קאמר. מתוך המירון משמע דהא דקאמר ליה הא מן ל״ל דקאי אלמי שאין טעון כיסוי כו׳ ומיהו נשפך על הרצפה למה לי הא שמעינן לה מגיעו מן הגותר: **אלא** אצטריכא בשאר מקצה. כפ״ק דתמורות (דף ו:) פר׳ בקונטרס ג) לפי שהיה מזה מדמה כהר המשחה אל נכח פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר והילוך היה יורד בין כל הזוה והזוה מהר המשחה לקנא נגוף הפרה ד) וקבה מהא דאחר לקנא בגוף פרים נשרפת (דף קיג.) שהטה שלא כנגד הפתח פסולה שנאמר ושמט והזה מה הזוה כנגד הפתח אף שהטה כנגד הפתח דמשמע שהיה הכל כמקום אחד ה) וגלמה כמו שפי׳ כאן בקונטרס שלא היה יכול לקנח אלצבעו נגוף הפרה שלא ימלכך אלצבעו מן הניתן והכי נמי משכחת למיתיבין לניתן פרק כל כתבי הקדש (שבת קטז:) גבי מפשיטין את הפסח עד החזה ו): **מנין** לרבות שק וכלי מיני בגדים בו׳. מדלוקי ניתיב לשק וכל מיני בגדים משמע דעור אף מהשופצת לא נעי כיסוי לרבי אלעזר ורבי׳ ממילתיה יכול שאני מרבה את העור מהשופצת דפרי נקונטרס ול״נ עד שלא הופצת דל״כ הוה משמע מהשופצת ז) נעי כיסוי הה אינו דר״ש ל״ל דל״ש לה למיכ (א) שלא שק ומיני בגדים ומשמע ליה נמי במתני׳ דאף מהשופצת אין טעון כיסוי זה שאני דיוק דלמרבה דעור מהשופצת ואינו מחוסר שוס דבר לא מיקון ולא מהשופצת לקבל טומאה טעון כיסוי לפיהו ל״ש לה (מהשופצת נמי) לא ממעט אלא מטעם דבעינן דבר המקבל טומאה כדלימה בבריימתא לגלמה אי מקבל טומאה הסמא טעון כיסוי ובסמוך נמי פריך עלה בעייניהו לרבי אלעזר לא נעי כיסוי מהוס לפיהו מקבל טומאה עד שיקבענה אבל אם קבעה אין לא מיבה לקבעה דהסמא לי כה) מקבל העור טומאה טעון כיסוי והא דמרבי שק ושאר מיני בגדים מהוס לפיהו הני לפיהו כו) בכלל נגד כי אם שמר ופסחים כדפרש״י ונרין יתור לרבותא יש״ס דמהתם יתור נמי אמי עור ואי נמי גרסי׳ ב״ש מהשופצת מיירי שעדיין צריך מהשופצת קודם שיקבל טומאה אי צריך שיעבד מהשופצת שיבא כו) שעשנה לקבעה וכן פרש״י דהסמא לית מקבל טומאה לא כו) נעי כיסוי ולרבי יהודה נעי כיסוי כיון דלאיה לקבל בלא מעשה ע״י יחמה מוצי כו) אבל ר״ש לא ניחא לקבל דהא מחוסר מעשה אבל קשה לי גרים מהשופצת מאי נעי מאי בייניהו ליעבי פירוש דר״ש עור מהשופצת לפיהו מקבל טומאה הסמא אבל לאו לקבל ע״י מחשבה כיסי מחשבה לה לאי מחוסר מעשה אבל רבי יהודה מוהה לה לפיהו לקבל טומאה ורבי יהודה סבר לה לפיהו לקבל טומאה אף כל הראוי לקבל טומאה דברי ר׳ יהודה רבי אלעזר אומר בגד אין לי אלא בגד מנין לרבות שק הא תו ל״ל מה טעם קאמר מה טעם נשפך על הרצפה ואספו אין טעון כיסוי לפי שאין טעון כיסוי אלא דם שנתקבל בכלי וראוי להזיה: ראוי להזאה: למעוטי מאי למעוטי קיבל פחות מכדי הזיה בכלי זה ופחות מכדי הזיה בכלי זה דתניא [ו]רבי חלפתא בר שאול אומר [א]קידש פחות מכדי הזיה בכלי זה ופחות מכדי הזיה בכלי זה לא קידש איבעיא [א] להו בדם מהו הלכתא היא ומהלכתא לא גמרינן או דלמא התם מ״ט דכתיב [ו]וטבל במים ה״נ כתיב [ב]וטבל בדם תא שמע [ב] דא״ר זריקא א״ר אלעזר אף בדם לא קידש אמר רבא תניא [ג] [ו]ולא מספג בדם עד [ג]שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרו [ד] מן הדם מן הדם שבענין ואיצטריך למיכתב [ה] בדם דאי כתב רחמנא וטבל ה״א אע״פ דליכא שיעור טבילה מעיקרו כתב [רחמנא] בדם ואי כתב רחמנא בדם ה״א אפילו מספג כתב רחמנא וטבל מן הדם שבענין למעוטי מאי אמר רבא למעוטי שיריים שבאצבע מסייע לרבי אלעזר דאר״א [ג]שיריים שבאצבע פסולין ת״ר [ו]א״ל רבין בר רב אדא לרב [ו] (ה) אמר [ו] תלמידך אמר רב עמרם תנינא היה מזה [ח]וניתזה הזאה מידו עד שלא הזה טעון כיסוי משהזה אין טעון כיסוי מאי לאו ה״ק עד שלא גמר מלהזות טעון כיסוי משגמר להזות אין טעון כיסוי לא ה״ק עד שלא יצתה הזאה מידו טעון כיסוי [ט]משיצתה הזאה מידו אין טעון כיסוי איתיביה אביי [י]גמר מלהזות מקנח ידו בגופה של פרה גמר אין לא גמר לא א״ל גמר מקנח ידו בגופה של פרה לא גמר מקנח [יא]בגופה של פרה שנאמר [ג]ושרף את הפרה לעיניו אלא אצבעו במאי מקנח [יב]אמר אביי [יג]בשפת מזרק כדכתיב [ד]כפורי זהב: **מתני׳** [ה]ניתז על העור עד שלא הופשט אינו טעון כיסוי משהופשט טעון כיסוי [יד]דברי רבי יהודה רבי אלעזר אומר אף משהופשט [טו]אינו טעון כיסוי (ו) אלא מקום הדם ודבר שהוא ראוי לקבל טומאה [יז]וראוי לכיסוי [יח]אחד הבגד ואחד השק ואחד העור טעונין כיסוי [יט]והכיבוס במקום קדוש ושבירת כלי חרס במקום קדוש ומריקה ושטיפה בכלי נחושת במקום קדוש [ז]זה חומר בחטאת מקדשי קדשים: **גמ׳** [יח]מנהני מילי דת״ר [ט]בגד אין לי אלא בגד מנין לרבות עור משהופשט ת״ל [ו]אשר יזה עליה תכבס יכול שאני מרבה עור עד שלא הופשט תלמוד לומר בגד מה בגד הראוי לקבל טומאה אף כל הראוי לקבל טומאה דברי ר׳ יהודה רבי אלעזר אומר בגד אין לי אלא בגד מנין לרבות שק [כא] [יט]מפרש למעוטי מאי: **במקום קדוש**. בעזרה: **ושכירים כלי חרס**. שכיחי בה מטמאת במקום קדוש. ובגמרא [כב] יליף לה: **זה חומר**. [כג]מכיון שלא יהא מחוסר מלאכה ומטמא כרבי יהודה: **וראוי לכיסוי**. בגמרא [כד] יליף לה: **גמ׳** מה בגד הראוי לקבל טומאה. לאיתן לך בגד קטן שמטו בגד שתינו ראוי לקבל טומאה אם מיכה עליו לכלי כמות שהוא אף כל כו׳ ועור משהופשט ראוי לקבל טומאה אם מיכה עליו לעבודה [כה] כמו שהיא מבל כל זמן שלא הופשט אינו ראוי לכלי: **אין לי אלא בגד**. פסח בגדים שכמורה למר ופסחים [כו] וכל

מסורת הש״ס

א) מנחות ז: וכל הסוגיא בחוס׳ שניהם:ב,ג) [סם בשלמה:]:ד) בירקא חובה פרשי ג ה״ח. ה) ה״כ שם ה״ט. ועי׳ ירושל׳ ויומא פ״ה סה״ד. ו) יומא ג. מנ״ק כה. מנחות ז: כה. ז) ה״כ צוי פ״ו ה״ט. ח) מנחות שם. ט) [לקמ׳ ע״ב]:י) ת״ש ששה ד״ה. כ) עיקרא דהך מילתא בנזיר נז.. ל) פי׳ תו״ט ורש״ק בשלמא. מ) ועי׳ מנחות שם בתוי״ט ורע״ב. נ) ד״ה נמר דה״ה שבת כה. ס) ועי׳ מנחות שם ד״ה ואיבעיא. ע) [ועי׳ תוס׳ ב״ק ד״ה ואי]. פ) ועי׳ תוס׳ ב״ק ד״ה ואי. צ) [לקמן ע״ב]:ק) ת״ש ששה ד״ה. ר) ועיקרא דהך מילתא בנזיר נז.. ש) פי׳ תו״ט ורש״ק. ת) שבת כה:. א׳) ד״ה נמר דה״ה בשלמא. ב׳) ועי׳ מנחות שם בתוי״ט ורע״ב. ג׳) [ועי׳ סוטה מו׳ מנחות ז: ד״ה חלפתא]

מוסף רש״י

קידש פחות מכדי הזיה. כדי שיטעון הלאי נמצעין ויזה: **לא קידש**. תלמ״ש מחוך שיעורי לאחר קיבוץ, קידש אי הוה נמיה מיה על הלאי: **בדם מהו**. אם קיבל מדם שמעיר ופרים שנשרפים שמעיון ויזה. קיבל שיעור ג׳ הזאות בכלי זה ושיעור ד׳ הזאות בכלי זה תו מהני: **ומהלכתא לא גמרינן**. אין דנין מהלכה לא מיתנה תורה שנמ״ש לדרש ג״ש ומיתה: **אמר רבא תניא**. דמכם לא קידש: **וטבל**. הלא: **מספג**. מקנח בגוף הכלי לו בדפוסתו: **שיהא בדם שיעור עכילה מעיקרא**. גרסין. כלפרי׳ בדם הרחמן משמע: **מן הדם**. והזה מן הדם: **שבענין**. מדם המעור בענין ד׳ טבילה שהזה ממנה לשמור יהא לה כוחן שלריך לחזור ולטבול כו׳ אלצבעו על כל הזיה (ג) טבילה ולמעוטי שיריים שבאצבע דהאי דם קל יתירא הוא ללא צריך למיכתב אלא והזה ז׳ פעמים: **מע״ג דליכא שיעור עכילה מעיקרא**. הואיל ואיכא שיעור בשעת טבילה ט): **להכי אילטריך למיכתב בדם**. דמשמע בדם שהזכיר לענין קבלה: **אמר רב עמרם פניא**. מיתנתא לר׳ אלעזר: **היה מזה**. ממטות הפניומית ואיתזה הזאה מידו על הבגד: **עד שלא גמר כל הפופות טעון כיסוי**. ופפ׳ ניתז אין ההזאה מ) להזאה מצירים שבאצבע. אלמא צירים שבאצבע כשרין לפי פסולין אמאי טעון כיסוי **עד שלא יצתה מידו**. משטבל טעון כיסוי משיצתה הזאה מידו לאחר טעילה דהוי לה צירים באצבע ש) אמרי תלמידך. תלמידך תומרים משמיה דרב עמרם משלח. כגון פרים ושעירים שנשרפין: עד שלא הזה. לאחר חזי הוה לה שבשל על הבגד להזאה פניום. תניא כת. ישעין בבגד שנשרף מהן הדם שלמחר בכגון למעלה על הבגד יני. ולא משמע נמל לה עד שלא גמר לה ת״ש עד שלא גמר מלהזות. כל ז׳ הזאות יקנטו לטעון כיסוי לאחלי לה נמל אלא בשלא נגמר מלכנה ידו בגופה של פרה. שהיי פרה לפניו בפרפת לאחר שירד מן ההר לתוכיב יבלף לקבל לתוכיב יבלף: **אלא אצבעו**. אלא אצבעו. בין כל הזאה והזאה: **במאי מקנח**. יכי בין כל הזאה והזאה יהיה יהיה מהר המשחה לקנח בגוף הפרה: **בשפת מזרק**. יהיה לאי לקנח: **בדכתיב כפורי זהב**. כפורי כפורי שנעשו על כפורי זהב כפ׳ כפ׳ בשלמה מזרק ידו כלאחריו כפורי זהב כפ׳ כפ׳ כמסכת נזיר (נז.). וכפר זיה בהכיא נבלע (מנחות ז:):

שיטה מקובצת

ואי בחם דחמטה בדם חיא בר: ג״ה נלין המפר יקן. פי׳ הכא לדרשיון כדם המקובל לן כוהמה מצ כפיה ג״כ חיי ר״ל לעיל דף ס״ב ע״ב ד״ה ר״ל ת״ל עד כדא נבר מדיוחות שקו בבגם. פי׳ ואמרי׳ שלחת כבר כוהה מקבלת יבי. אלמא שיריים דלריכן הם שדין בהאת מהן שאם לא נן לאחלי שעון בגוים. ויתיה ומכי פ״ד לעיל מי׳ הכא דקאי שיריים שבאלבע. ומן בקרא כתיב בבגד שיצא חוץ למחנה ובכבסו במקום קדוש. ותיתי מכל מקום שיריים שבאלבע דלא כתיב בהו בגד. ומיהו מכל מקום לא מלינן למיפטר שיריים שבאלבע מדין בגד שנתז עליו דם חטאת. דהא בכל מקום שנתז עליו דם חטאת בגד שנתז עליו דם חטאת בגד שנתז עליו דם חטאת בגד